

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ЧЕТВЪРТО ОТДЕЛЕНИЕ

ДЕЛО VAN COLLE срещу ОБЕДИНЕНОТО КРАЛСТВО
[VAN COLLE v. THE UNITED KINGDOM]

(Жалба №. 7678/09)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

13 ноември 2012 г.

ОКОНЧАТЕЛНО

29.04.2013 г.

Настоящото решение е окончателно съгласно член 44 § от Конвенцията. То може да претърпи редакционни промени.

По делото Van Colle срещу Обединеното кралство,

Европейският съд по правата на човека (Четвърто отделение),
заседаващ като Камара в състав:

Lech Garlicki, *председател*,

Nicolas Bratza,

Päivi Hirvelä,

George Nicolaou,

Ledi Bianku,

Zdravka Kalaydjieva,

Nebojša Vučinić, *съдиш*,

и Lawrence Early, *секретар на отделението*,

след разисквания в закрито заседание на 23 октомври 2012 г.,

постанови следното решение, прието на посочената дата:

ПРОИЗВОДСТВО

1. Делото е образувано по жалба (№ 7678/09) срещу Обединено кралство Великобритания и Северна Ирландия, подадена в Съда на 28 януари 2009 г. на основание член 34 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи („Конвенцията“) от двама британски граждани — г-н Irwin Van Colle и г-жа Corinee Van Colle („жалбоподателите“).

2. Жалбоподателите са представлявани от г-н Н. Smith, практикуващ адвокат в Middlesex. Правителството на Обединеното кралство („правителството“) е представлявано от своя агент г-жа L. Dauban от Министерството на външните работи.

3. Жалбоподателите се оплакват по членове 2 и 8 от Конвенцията, че полицията не е защитила живота на техния син от лице, обвиняемо по криминално дело, по което синът им е бил свидетел.

4. На 9 февруари 2010 г. правителството е уведомено за жалбата. Взето е и решение за едновременно произнасяне по допустимостта на жалбата и по същество (член 29 §1).

ФАКТИТЕ**I. ФАКТИЧЕСКИ СЪСТАВ**

5. Жалбоподателите г-н и г-жа Van Colle са британски граждани, родени съответно през 1945 и 1946 г. Сключват брак и живеят в Middlesex. Жалбата се отнася до убийството през 2000 г. на техния син Giles Van Colle, роден през 1975 г.

A. История по делото и убийство на Giles Van Colle

6. През месец март 1999 г. разследващ полицай („ПП“) Ridley [Detective Constable („DC“) Ridley] арестува г-н Brougham (с многобройни псевдоними) по подозрение в кражба от Southern Counties. Последният е освободен, без да му бъде повдигнато обвинение.

7. През месец септември 1999 г. Giles Van Colle, оптичен специалист (оптометрист), наема на работа г-н Brougham, който използва псевдонима Lee Jordan и по този начин укрива факта, че има криминално досие (нападение през 1993 г., за което е глобен със 156 британски лири и нарушение на обществения ред през 1999 г.). Когато Giles Van Colle поставя на г-н Brougham въпроса за номера на социалната му осигуровка, последният реагира агресивно, повишава глас и притиска Giles Van Colle срещу стената. На 24 декември 1999 г. г-н Brougham не отива на работа и повече не се появява. Giles Van Colle му пише с искане да заплати ремонта на дефектно оборудване, за което смята, че г-н Brougham носи вина и споменава за възможно дело пред съда за искове с малък материален интерес. Г-н Brougham не отговаря.

8. На 17 февруари 2000 г. ПП Ridley отново арестува г-н Brougham по подозрение в кражба от Southern Counties и претърсва гаража му. Намерено е оптично оборудване. Впоследствие, в показания пред полицията, Giles Van Colle идентифицира част от предметите като свои. Полицай споделя с втория жалбоподател, че г-н Brougham е „противно същество“, издирвано навсякъде от полицията.

9. На 23 април 2000 г. на г-н Brougham са повдигнати три обвинения в кражба и присвояване на имущество с измама. Освободен е под гаранция без условия. Като жертви са посочени Giles Van Colle, Southern Counties и Alpha Optical. Последната компания е собственост на г-н П. и доставчик на Giles Van Colle. Става въпрос за обща сума от 4 000 британски лири, а материалите, за които се твърди, че са откраднати от Giles Van Colle, възлизат приблизително на 500 британски лири.

10. През месец април 2000 г. г-н Brougham е осъден за кражба (задържа наето превозно средство след срока му за наемане).

11. През лятото на 2000 г. г-н Brougham предлага на г-н Х. [Mr. H.] Southern Counties сумата от 1 000 британски лири, за да не свидетелства срещу него. Г-н Х. не съобщава този факт и той е разкрит едва след убийството на Giles Van Colle.

12. На 10 август 2000 г. г-н Brougham се обажда по телефона на г-н П. и предлага да плати 650 британски лири за оборудването на Alpha Optical. Направена е уговорка за среща на следващия ден между г-н Brougham и колега, но г-н Brougham я отменя. Г-н П. съобщава за това

на РП Ridley, който взема показания от него и колегата му. РП Ridley обсъжда тези показания с прокурор на заседание за даване на инструкции в Кралския съд [Crown Court] на 20 септември 2000 г. и ги изпраща на Кралската прокурорска служба („КПС“) [Crown Prosecution Service („CPS“)].

13. На 24 септември 2000 г. колата на Giles Van Colle се запалва. Пожарникар изразява мнението, че пожарът е започнал случайно, поради което Giles Van Colle не заподозира палеж и не съобщава на РП Ridley за инцидента.

14. На 13 октомври 2000 г. г-н Brougham се обажда по телефона на г-н П. и му предлага подкуп, за да не свидетелства. Г-н П. веднага съобщава за това на РП Ridley, който го съветва да отказва всякакви подобни предложения.

15. На 13 октомври 2000 г. г-н Brougham телефонира и на Giles Van Colle на работното му място и изрича думи в следния смисъл: „Знам къде живееш. Знам къде работиш и къде живеят родителите ти. Ако не оттеглиш обвиненията, ще пострадаш“. Клиент на Giles Van Colle, който присъства в момента на обаждането, по-късно свидетелства пред Висшия съд [High Court], че Giles Van Colle му е споделил, че току-що е получил „смъртна заплаха“ от бивш служител, както и че е напълно шокиран. Giles Van Colle набира номера за спешни случаи. Полицаят регистрира горната заплаха, отбелязвайки, че:

„Гласът по телефона е прозвучал на жертвата като на бивш служител, който е крадял ... известен също като Daniel Brougham, ... разследван към момента от Dave Ridley/Ridley ... във връзка с поредица от измами, но, доколкото е известно на жертвата, все още не са повдигнати обвинения.“

16. Giles Van Colle е посъветван да съобщи за заплахата на РП Ridley. Той прави това в дните между 16 и 18 октомври 2000 г., като РП Ridley също добавя в преписката бележка до голяма степен в същия смисъл:

„Г-н Van Colle – знам къде живееш, работиш – къде живеят родителите, ако не оттеглиш обвиненията, ще пострадаш – казано с агресия...“

Звучал като Lee Jordan – служител – говорел - тихо - със злоба – напрегнато – чуждестранен акцент като на Lee Jordan.“

17. Около 17 октомври 2000 г. г-н Brougham посещава г-н А. [Mr. A.] (Southern Counties) и му предлага 400 британски лири, за да не свидетелства. Г-н А. отказва, но не съобщава за случая на РП Ridley.

18. На 19 октомври 2000 г. РП Ridley взема показания от Giles Van Colle и г-н П. В своите показания Giles Van Colle се описва като „напълно разтърсен“ от обаждането и заявява, че според него лицето, обадило се по телефона, е г-н Brougham, както заради акцента, така и защото самият той няма отношение към никакъв друг гражданскоправен или наказателноправен въпрос. В последващото

дисциплинарно производство РП Ridley заявява, че ако Giles Van Colle е убеден, че това е бил г-н Brougham, то той не е категоричен, тъй като ако наистина това е бил г-н Brougham, РП Ridley би очаквал категоричност от страна на Giles Van Colle, имайки предвид, че двамата са работили заедно за известен период от време. Г-н П. не описва г-н Brougham като заплашителен. РП Ridley изпраща на КПС копие от показанията.

19. На 25 октомври 2000 г. процесът е насрочен за седмицата, започваща от 27 октомври 2000 г. РП Ridley разговаря с прокурора за събитията от 13 октомври 2000 г. и за сметите показания. От този разговор РП Ridley разбира, че най-добрият начин да се използват показанията е да се предоставят в подкрепа на обвинението в кражба.

20. На 28 октомври 2000 г. колата на съпругата на г-н П. се запалва. Инспектор от Автомобилната асоциация стига до заключението, че пожарът може да е започнал случайно. На 29 октомври 2000 г. рано сутринта възниква пожар и в служебните помещения на г-н П. (допълнителна постройка, която не се заключва и която се използва за складиране на не особено ценни материали). Пожарникарят не е сигурен за причината за пожара. Когато г-н П. съобщава на РП Ridley за двата пожара с въпрос дали г-н Brougham може да е виновен, РП Ridley отговоря, че това е малко вероятно и съветва г-н П., при наличие на съмнения, да се свърже с Лондонската полиция [Metropolitan Police Service], която на 4 ноември 2000 г. го е информирала, че няма доказателства за палеж. Едва по-късно, в рамките на разследването през 2001 г. на убийството на Giles Van Colle, съответните експерти разкриват, че и двата пожара са започнати умишлено.

21. На 5 ноември 2000 г. РП Ridley е изпратен на друго назначение за спешно разследване на убийство, несвързано със случая.

22. Като част от подготовката за процеса за кражба, на 9 ноември 2000 г. КПС отправя на г-н Brougham уведомления за новите доказателства, съдържащи показанията на Giles Van Colle и г-н П., направени на 19 октомври 2000 г. Впоследствие Висшият съд установява, че г-н Brougham не знае за запознава с уведомлението до 22 ноември и че във всеки случай връчването само на двете свидетелски показания, без нищо повече, е щяло да успокои г-н Brougham, че полицията не възнамерява да предприема допълнителни действия във връзка с опитите му да попречи на свидетелите да дадат показания.

23. На 9 ноември 2000 г. г-н Brougham се обажда по телефона на Giles Van Colle. Последният е сигурен, че на телефона е г-н Brougham, който казва:

„Обади се на Alpha Optical и ги накарай да свалят обвиненията, ти кучи сине... Чуваш ли ме? Чуваш ли?“.

24. Giles Van Colle не отговаря и г-н Brougham затваря телефона. Същия ден Giles Van Colle оставя съобщение на телефонния секретар на РП Ridley, с което изразява своето притеснение и казва, че ще се свърже с него по мобилния му телефон.

25. Застрахователите на Giles Van Colle го уведомяват с писмо от 10 ноември 2000 г., че по данни от извършено разследване пожарът в колата му съответства на „злонамерен вандалски акт“. Giles Van Colle не открива връзка между това и г-н Brougham и не съобщава за резултата. Същия ден той получава стандартно писмо от полицията, че свидетелските му показания са от решаващо значение и че е призован в съда като свидетел.

26. Впоследствие Висшият съд стига до заключението (което е оспорвано), че, що се отнася до телефонното обаждане от 9 ноември 2000 г., е по-вероятно Giles Van Colle да се е свързал с РП Ridley по мобилния телефон преди 17 ноември 2000 г. РП Ridley потвърждава, че на тази дата иска от Giles Van Colle да му изпрати писмено описание на въпросното телефонно обаждане от 9 ноември. На 19 ноември 2000 г. Giles Van Colle написва поисканото. описанието На 20 ноември той го изпраща по факс в полицейското управление. На 21 ноември полицай от управлението го предава на РП Ridley, който разговаря с Giles Van Colle към 15.00 часа на 22 ноември и си уговаря среща с него за 23 ноември 2000 г., за да снее показания. Впоследствие РП Ridley потвърждава, че е възнамерявал да арестува г-н Brougham по обвинение в заплашване на свидетел след снемане на показанията на Giles Van Colle.

27. Приблизително в 19.30 часа на 22 ноември 2000 г. на излизане от работа Giles Van Colle е застрелян на място от г-н Brougham.

28. Г-н Brougham е арестуван и обвинен в убийството на Giles Van Colle. Освободен е под гаранция. През месец март 2002 г. г-н Brougham е намерен за виновен за убийството му и осъден.

В. Дисциплинарна комисия на полицията („Дисциплинарна комисия“)

29. На 12 юни 2003 г. Дисциплинарната комисия (в състав заместник-началника на полицията и двама старши полицейски офицери) намира РП Ridley за виновен в това, че не е изпълнил добросъвестно и старателно задълженията си във връзка със заплахите към Giles Van Colle и г-н П. Дисциплинарната комисия, *наред с другото*, разглежда следните твърдения срещу РП Ridley, а именно, че той:

„1. не е разследвал задълбочено дали са извършени престъпления по заплашване на свидетели и деяния с тенденция или намерение да възпрепятстват хода на правосъдието;

2. не е анализирал внимателно наличните доказателства, както самостоятелно, така и в екип, използвайки подходящи канали за пряко ръководство; ...

4. не е направил внимателна преценка на правомощието да арестува въпросния Daniel Brougham.“

30. Дисциплинарната комисия стига до заключението, че съответните събития водят до „ескалираща ситуация на заплашване“ по отношение на господата П. и Van Colle, както и че по това време РП Ridley се намира в „уникално положение“, разполагайки „с максимално пълната картина на развиващата се ситуация“. Дисциплинарната комисия приема, че през този период той „не изпълнява добросъвестно и старателно задълженията си във връзка с неподходящите контакти, осъществени с въпросните свидетели“. Що се отнася до конкретните елементи на обвинението:

1. Дисциплинарната комисия приема, че РП Ridley наистина сменя показания, когато свидетелите му съобщават, че са получили неприемливи обаждания. Дисциплинарната комисия обаче е на мнение, че всяко разследване трябва да стигне до задоволително заключение. ... очевидно е, че двете телефонни обаждания до [г-н П.] и до Van Colle на 13 октомври, както и предметът на показанията, снети на 19 октомври, наистина свидетелстват за реални престъпления по заплашване на свидетели и за опит да се опорочи хода на правосъдието. При едно пълно и надлежно разследване обществеността очаква поне да се установи контакт с г-н Brougham в опит да се предотврати рецидив, но по-вероятно той е трябвало да бъде арестуван.

Нещо повече, на 29 октомври, когато [г-н П.] съобщава за двата пожара, ... едно цялостно разследване следва да вземе предвид предишни инциденти и да започне по-задълбочено проучване на обстоятелствата.

2. Въз основа на представените показания Дисциплинарната комисия счита, че полицията не анализира адекватно и не установява правилно възможната връзка между събитията, което, ако е сторено, е щяло да доведе до различен ход на действията. И по-точно – той не успява да установи, че обажданията до [г-н П.] и до Van Colle от 13 октомври вероятно са направени от едно и също лице – г-н Brougham. Нещо повече, на 29 октомври 2000 г. той не успява да анализира и да прецени информацията относно двата пожара в контекста на предходни заплахи и сплашване.

Що се отнася до последното обаждане от Van Colle, полицията заявява, че той няма нищо против да изчака с даването на показания. РП Ridley обаче разполага с още факти, а именно – пожарите, които са могли да повлияят върху нивото на загриженост у Ван Кол. Въпросът е заслужавал по-неотложни действия. Дисциплинарната комисия признава неформалния характер на обсъжданията с прякото ръководство, които са представени в показанията, както и че никой от преките началници на полицията не оспорва предприетите от него действия, който факт и обсъждането на този случай с прокурора в съда успокоява последният.

...

4. Въз основа на вторите показания, снети от [г-н П.] на 19 октомври, Дисциплинарната комисия [е] на мнение, че има достатъчно доказателства за арест за опит за възпрепятстване на правосъдието. Тя също така смята, че по случая Van Colle има достатъчно доказателства, които да обосновават арест. По

мнението на Дисциплинарната комисия арестът при тези обстоятелства е бил както необходима, така и съразмерна мярка, което вероятно е щяло до доведе до благоприятен изход от случая. Потвърждава се, че полицаят приема чрез адвокатата си, че е взел погрешно решение като не е арестувал г-н Brougham, като Дисциплинарната комисия приема, че, дори да го е сторил, няма гаранции, че това е щяло да предотврати последвалата трагедия.“

31. Дисциплинарната комисия глобява РП Ridley с възнаграждението му за 5 дни, като отбелязва, *наред с другото*, че той има отлично професионално досие и че констатациите се отнасят до погрешни преценки, а не до злонамерени и недобросъвестни действия, което смекчава обстоятелствата в негова полза.

С. Производство по Закона за правата на човека (ЗПЧ) от 1998 г.

32. Жалбоподателите (първият жалбоподател е в качеството си на изпълнител на наследството на починалия) предявяват иск срещу Началника на полицейското управление в Hertfordshire [Chief Constable of the Hertfordshire Police] на основание раздели 6 и 7 от ЗПЧ, претендирайки обезщетение за нарушение на членове 2 и 8 от Конвенцията. Защитата приема заключенията на Дисциплинарната комисия, както и че РП Ridley не е преценил задоволително стъпките, които е можел да предприеме в отговор на съобщените му заплахи. Искът обаче е на основание, че критиките спрямо поведението на РП Ridley са направени от дистанцията на времето; че към момента на убийството никой не е можел разумно да предположи, че г-н Brougham ще предприеме такава драстична стъпка, както и че обстоятелствата около констатираните „грешни преценки“ или „оперативни грешки“ на РП Ridley не са чак толкова изключителни, че да са несъвместими с правата на Giles Van Colle по Конвенцията или да са незаконни по смисъла на ЗПЧ.

1. Висш съд (Van Colle c/y Началника на полицейското управление в Hertfordshire [2006] EWHC 360 (QB))

33. Процесът се състои от 7 до 15 юни 2005 г. Съдията по делото умира преди да постанови решение. Страните се съгласяват нов съдия да приключи делото въз основа на стенограмата и документите.

34. На 10 март 2006 г. Висшият съд постановява решението си. По фактите почти няма спор. Съдът приема, че действията на ответника са в нарушение на членове 2 и 8, тъй като не е изпълнил позитивното задължение, вменено на полицията, да защити живота на Giles Van Colle и присъжда обезщетение на жалбоподателите и във връзка с наследството на Giles Van Colle.

35. Висшият съд потвърждава правните принципи, произтичащи от дело *Osman c/y Обединеното кралство* (28 октомври 1998 г., *Reports of Judgments and Decisions* 1998-VIII), по отношение обхвата на позитивното задължение по член 2 за предприемане на оперативни мерки в защита на лице, чийто живот е изложен на риск от престъпните деяния на друго лице. Съдът изглежда възприема и принципите, произтичащи от решението по дело *R(Bloggsб1) Auld J c/y Министъра на вътрешните работи* ([2003] 1WLR 2724), и по-специално приема, че:

„(5) Доколкото става въпрос за поведението на държавни органи, излагашо само по себе си дадено лице на риск за живота му, включително, ако това лице, например, попада в особена категория на уязвими лица или на лица, изпълняващи определени задължения, възложени им от държавата и в нейна полза, които именно поради тази причина имат право да очакват като резултат разумно ниво на защита, прагът на реален и непосредствен риск, установен с делото *Osman*, е твърде висок при подобни обстоятелства. Рискът е реален, когато произтича от фактите, а „непосредствен“ може просто да означава, че в зависимост от обстоятелствата той съществува и продължава да съществува към конкретния момент. Ако се установи риск за живота на такова лице, Съдът следователно трябва да приложи принципите на здравия разум и обикновената човечност, когато с оглед на конкретните фактически обстоятелства по всяко дело преценява дали прагът на риск е преминал, за да се задейства позитивното задължение по член 2 за закрила на живота“.

36. Във връзка с телефонното обаждане от 13 октомври 2000 г. Висшият съд постановява:

„Ответникът е съгласен, че към съответния момент РП Ridley не предприема никакви по-нататъшни действия в отговор на заплахата срещу [Giles Van Colle], отправена от г-н Brougham, както и че е можел да направи повече, като се свърже или арестува г-н Brougham. Обяснението му за това, че г-н Brougham не е арестуван, а именно – че според него [Giles Van Colle] не е идентифицирал г-н Brougham достатъчно ясно и категорично, е незадоволително с оглед на обстоятелствата, както самият той вече признава. По време на кръстосания разпит, докато дава свидетелски показания в съда, той се съгласява, че заплахата е била сериозна, че е включвала заплахата за физическа саморазправа, че е била индикация за престъпление по заплашване на свидетел, както и че е свидетелствала за риск за живота на [Giles Van Colle]. Той също така признава, че към съответния момент е трябвало да съобрази всичко това. [Адвокатът на Началника на полицията] твърди, както и самият РП Ridley допуска в показанията си, че направена грешна преценка, тъй като това, което той възприема за недостатъчно достоверна идентификация, го разколебава да реагира на заплахата по-активно. Направената от него преценка обаче се отнася единствено до това дали е имал основателна причина да арестува г-н Brougham, да го обвини в криминално престъпление относно опита му да влияе върху свидетелите, както и да започне успешно наказателно преследване срещу него във връзка с подобни обвинения. От показанията става ясно, както и самият РП Ridley признава, че той изобщо не се е замислил за сигурността на [Giles Van Colle], както и за необходимостта от предприемане на действия по защитата му с оглед на отправената заплахата.“

37. Във връзка с пожарите от 28 и 29 октомври Висшият съд постановява:

„26. Сериозността на инцидентите, тревогата на [г-н П.] и подозренията му, че зад пожарите стои г-н Brougham са изисквали допълнително и своевременно разследване, както и действия от страна на РП Ridley. По този въпрос Съдът е съгласен със заключенията на [Дисциплинарната комисия], че РП Ridley не реагира на една ескалираща ситуация на заплашване на двама свидетели на обвинението по същото дело и в частност, че не анализира внимателно наличните доказателства, както самостоятелно, така и в екип, използвайки съответните канали за пряко ръководство. По настоящото дело тези заключения се приемат като правилни, а и самият РП Ridley признава, че съобщенията до него за пожарите е трябвало да провокират незабавен отговор, какъвто обаче не е последвал, нито е била обмислена защита. По мнението на Съда въпросните събития изискват проактивен подход; разследване и анализ на възможните връзки между различните инциденти, за които му е съобщено от свидетелите в самото начало на месец ноември. Трябвало е да се разпитат другите свидетели на обвинението [г-н А. и г-н Х.], а информацията за пожарите от 28 и 29 октомври да се сподели със семейство Van Colle. Всичко това можеше да разкрие важна информация за естеството и обхвата на действията на г-н Brougham, а впоследствие да доведе до преценка на необходимостта от свидетелска защита както на [г-н П.], така и на [Giles Van Colle], както и до предприемането на подходящи мерки. Ако това бе направено, по мнението на Съда е много вероятно [Giles Van Colle] да съобщи за пожара от 24 септември в собствената му кола, особено след като застрахователите му съобщават заключенията си, че той е умишлен. Вместо това [Giles Van Colle] и родителите му разбираемо решават, че въпросът по никакъв начин не е свързан с г-н Brougham. Дори когато [Giles Van Colle] изразява съмнение пред майка си, че умишленият палеж на колата му, съгласно установеното от застрахователите, може да е свързан със заплахите на г-н Brougham, тя заявява в показанията си, че му отговаря само, че гледат твърде много телевизия... Именно полицаят, разследващ случая, а не самите свидетели, трябва да прецени цялата реална информация и да направи информирана оценка на риска. Необходимостта от защита е видна от доказателствата и не на последно място от самия РП Ridley, който признава, че е трябвало да прецени, че всеки заплашван свидетел най-напред ще потърси подкрепа...

27. ... Обективно погледнато, по времето, когато се случват въпросните събития – до края на октомври или началото на ноември – се формира тревожен поведенчески модел, който е можел да бъде установен чрез подходящо и разумно разследване от страна на полицейския служител по случая. Налагат се незабавни действия. А такива няма. Междувременно се оказва, че на 5 декември РП Ridley е изпратен да помага в спешно разследване на убийство....“

38. Що се отнася до телефонното обаждане от 9 ноември, РП Ridley потвърждава в показанията си, че възнамерява да арестува г-н Brougham по обвинение в заплашване на свидетел, след като взема показания от Giles Van Colle, но че не се замисля върху сигурността на последния. Висшият съд отбелязва особеното положение на лицата, призовани като свидетели на обвинението по криминални дела, както и съдържанието на политиката на полицията в Hertfordshire за защита на свидетели („Практическото ръководство“). Тъй като нивото на

дължимата защита очевидно зависи от обстоятелствата, фактът на съвпадение между свидетел и жертва се превръща във фактор, който увеличава вероятността от заплашване. В тази връзка Съдът стига до заключението, че:

„37. Въпреки че предприемането на конкретни мерки в дадена ситуация очевидно е въпрос на преценка от страна на отделния полицаи, основното изискване, ако въпросната политика се разглежда в цялост, е за това всички полицейски служители да разглеждат и преценяват всички обстоятелства, както и риска в конкретния случай, за да могат да вземат информирани решения за необходимостта и нивото на защита на засегнатия свидетел или свидетели. Самото съществуване на тази политика свидетелства, че ответникът признава, че е задължение на полицията да защитава свидетели, които са жертви на заплахи. Ето защо е жалко, както става ясно от показанията на РП Ridley на процеса, че той изобщо не е бил наясно с политиката и насоките, съдържащи се в нея. В отговор на въпросите на съдията той също така се съгласява, че не е обучаван във връзка със съдържанието на политиката или относно защитата на свидетели по принцип. Изглежда, че политиката е достъпна във вътрешната мрежа на полицейското управление в Hertfordshire, но РП Ridley не получава инструкции за нея или за това да следва съдържащите се там указания. Следователно той решава, че нейното съдържание няма връзка със случая, който разследва...“

2. Апелативен съд (Van Colle c/y Началника на полицейското управление в Hertfordshire [2007] EWCA Civ 325)

39. На 24 април 2007 г. Апелативният съд отхвърля единодушно молбата за обжалване на Началника на полицията. Апелативният съд отбелязва, че действията на РП Ridley следва да се преценяват не от дистанцията на времето, а въз основа на информацията, с която е разполагал или е щял да разполага, ако е предприел своевременно всички необходими мерки.

40. Апелативният съд се съгласява с Висшия съд и с Дисциплинарната комисия, че телефонните обаждания от 13 октомври добавят „различен нюанс към делото“ и че РП Ridley е трябвало да проведе допълнително разследване. Неуспехът на РП Ridley да се свърже с или да арестува г-н Brougham след снемането на показанията на 19 октомври 2000 г. не е „просто грешна преценка, а провал от негова страна да изпълни професионално и надлежно задълженията си на полицейски служител“ при наличие на свидетелства за заплашване на свидетел. Дисциплинарната комисия, съставена от опитни полицейски служители, разследва РП Ridley не от дистанцията на времето, а въз основа на информацията, с която той е разполагал по онова време.

41. Относно пожарите от 28 и 29 октомври 2000 г., Апелативният съд, в съгласие с Висшия съд и Дисциплинарната комисия, счита, че РП Ridley се намира в „уникално положение... с най-пълната картина на развиващата се ситуация“ и не успява да прецени информацията

относно двата пожара в контекста на предходните заплахи и сплашване: това не е просто грешна преценка, а „провал от негова страна да изпълни професионално и надлежно задълженията си на полицейски служител, като допълнително разследва пожарите.“

42. Що се отнася до липсата на реакция след заплашителното телефонно обаждане от 9 ноември 2000 г., Апелативният съд е съгласен с бележката на Дисциплинарната комисия, че Началникът на полицията винаги е твърдял, че РП Ridley е трябвало да действа с по-голяма настойчивост след като му е съобщено за това обаждане.

43. Апелативният съд приема прегледа от страна на Висшия съд и позоваването му на Практическото ръководство: дори РП Ridley да не е информиран или обучаван да използва Практическото ръководство, действията или бездействията на полицията следва да се преценяват въз основа на презумпцията, че на дадения полицейски служител са дадени подходящи инструкции. Ето защо Висшият съд правилно отсъжда, че действията или бездействията на РП Ridley трябва да се разглеждат в светлината на Практическото ръководство.

44. Наред с това Апелативният съд се съгласява с Висшия съд относно принципите, на които се подчинява проверката от делото *Osman*, изрично позовавайки се на решението по дело *Auld J R(Bloggs61) с/у Министъра на вътрешните работи* (цитирано по-горе).

45. Прилагайки тези принципи, Апелативният съд счита, че наистина е налице реален и непосредствен риск, с който РП Ridley следва да е бил наясно, имайки предвид: телефонните обаждания от 13 октомври (той е трябвало да съобрази, че това е г-н Brougham); пожарите в колата и помещенията на г-н П. (при наличието на предишни свързани събития едно сериозно разследване към онзи момент е можело да доведе до по-късното съдебно потвърждение, че има палеж); заплахата, отправена към Giles Van Colle на 9 ноември (с оглед на дотогавашните заплахи и събития); фактът, че РП Ridley признава, че през цялото време не му е минала мисълта за нуждата от защита на Giles Van Colle; както и липсата му на инструктаж във връзка с Практическото ръководство. Апелативният съд отхвърля аргумента, че всичко това увеличава неимоверно тежестта върху полицията и стига до заключението, че:

„94. Накратко казано, не възразяваме на заключението на съдията, което съответства на това на [Дисциплинарната комисия], че полицията е трябвало да предприеме действия в защита на [Giles Van Colle]. Тя е трябвало да бъде наясно, че съществува реален риск за живота му и че този риск е бил и е щял да остане непосредствен до датата на процеса на г-н Brougham. При тези обстоятелства полицията е трябвало да направи всичко, което може разумно да се очаква от нея за свеждане до минимум или за избягване на риска. ... стигаме до заключението, че ... съдията правилно поддържа становището за задължение на полицията да предприеме превантивни мерки във връзка с [Giles Van Colle] и

че тя не изпълнила това задължение и следователно е действала в нарушение на правото на живот на [Giles Van Colle], залегнало в член 2 от Конвенцията.“

46. Апелативният съд още веднъж се съгласява с Висшия съд, че мерките за защита, с които РП Ridley разумно е разполагал, са могли реално да променят крайния резултат и да предотвратят смъртта на Giles Van Colle. РП Ridley признава, че ако е действал в съответствие с Практическото ръководство, е имало реални изгледи за спасяването на живота на Giles Van Colle и че наистина, ако са предприети съответните мерки, е много по-вероятно неговата смърт да е можело да бъде избегната. Ако полицията е действала както трябва, е имало висока вероятност да се отмени гаранцията на г-н Brougham, той да бъде задържан в ареста и Giles Van Colle да не бъде убит.

47. При тези обстоятелства полицията нарушава собствените си задължения, като не предприема съответните мерки. Подобно неизпълнение е несъвместимо с правото на живот по член 2 от Конвенцията. Искът на жалбоподателите на основание член 8 от Конвенцията не се налага да бъде разгледан. Апелативният съд намалява присъденото обезщетение на жалбоподателите и във връзка с наследството на починалия.

3. Камара на лордовете (Van Colle c/y Началника на полицейското управление в Hertfordshire (2008) UKHL 50)

48. На 30 юли 2008 г. Камарата на лордовете единодушно допуска жалбата на Началника на полицията. Със същото решение Камарата на лордовете се произнася по паралелна жалба относно съобщени на полицията заплахи, по която жертвата претендира вреди по силата на общото право, твърдейки, че полицията не го е защитила поради грубо неизпълнение на задълженията си (*Smith (FC) c/y Началника на полицията в Sussex [Chief Constable of Sussex Police]* ([2008] UKHL 50).

49. Лорд Bingham е на мнение, че в основата на жалбата стои обхвата на задължението за защита по делото *Osman*. От значение е всеки „елемент“ на точка 116 от решението по делото *Osman*. Проучвайки различните твърдения по случая, лорд Бингам отбелязва, че държавата препраща към решение по дело *In re Officer L* ([2007] UKHL 36), в което се изтъква, че „тестът за реален и непосредствен риск трудно се покрива, тъй като прагът е висок“. Той добавя: „Лично аз считам, че никой съд не трябва да решава с лекота, че даден държавен орган е нарушил някое от основните права или свободи на човека, постановявайки по този начин, както подобно заключение изисква, че Обединеното кралство е нарушило значима международна конвенция“. Той намира за пресилена тезата, че проверката, формулирана от Съда в Страсбург по делото *Osman*, е „ясна и не изисква тълкуване“. Освен това, в решението си по делото *Osman* Съдът в Страсбург „без заобикалки е отхвърлил“ тезата на държавата,

че съответното действие трябва да представлява груба небрежност/преднамерено незначитане на задължението да се защити правото на живот. Той продължава:

„Подобен безкомпромисен стандарт няма да бъде съвместим със задължението на държавите-членки да гарантират практическата и ефективна защита на правото, залегнало в член 2. Тази разпоредба защитава основно право в системата на Конвенцията и е достатъчно даден жалбоподател да докаже, че властите не са сторили всичко, което в рамките на разумното може да се очаква от тях, за да се избегне реален и непосредствен риск за живота, за който те знаят или е трябвало да знаят“.

50. Формулирайки проверката за „реален и непосредствен риск“, Съдът в Страсбург акцентира върху това, което властите знаят или е трябвало да знаят „към дадения момент“. За лорд Бингам последният израз е „решаващата част“ от проверката, тъй като в случай на трагично убийство е твърде лесно събитията да се интерпретират от дистанцията на времето, което именно прави Апелативният съд. Нещо повече, лорд Бингам също така се съгласява, че проверката от делото *Osman* е в зависимост не само от това, което властите знаят, но и от това, което е трябвало да знаят, така че:

„глупостта, липсата на въображение и инертността не могат да служат за оправдание на даден държавен орган, който, в светлината на това, което знае или му е съобщено, логично е трябвало да проведе допълнително проучване или разследване: именно в този момент може да се очаква от властите да знаят какво може да разкрие едно такова допълнително проучване или разследване.“

51. Съдилищата от по-низшестоящата инстанция обаче се заблуждават, като приемат, че даденият свидетел попада в специална категория уязвими лица, подложени на особен и конкретен риск, придавайки тежест на Практическото ръководство и принизявайки ролята на проверката от делото *Osman* в този случай. С делото *Osman* Съдът в Страсбург залага една проверка и като лорд Bingham цитира с одобрение лорд Carswell в Решение по делото *In re Officer L* (цитирано по-горе), който отбелязва, че „стандартът е постоянен и не зависи от вида на разглежданото действие“. Нещо повече, практиката на Съда разкрива, че проверката от делото *Osman* се прилага в ситуации, които са много различни от настоящата. Следователно проверката от делото *Osman* си остава същата, а централният въпрос е дали РП Ridley, правейки логична и информирана оценка на фактите и при обстоятелствата, които са му известни към този момент, е следвало да прецени, че съществува реален и непосредствен риск за живота на Giles Van Colle, като на този въпрос може да се отговори само в светлината на всички обстоятелства по дадения случай.

52. Тъй като съдилищата от по-низшестоящата инстанция са се заблудили по повод проверката от делото *Osman*, лорд Bingham отново преглежда фактите и установява следните 11 фактически положения:

г-н Brougham е обвинен в дребни нарушения, което прави присъдата „лишаване от свобода“ слабо вероятна; г-н Brougham има досие на дребен правонарушител единствено с намек за агресивност, от което не може да се съди, че е склонен към насилие; по онова време нищо не подсказва, че той има криминално проявени приятели; първият контакт на г-н Brougham с г-н Х. не е съобщен на РП Ridley (поради което той е ирелевантен); контактът на г-н Brougham с г-н П. на 10 август е съобщен на РП Ridley и въпреки че не е нещо обичайно, не навежда на мисълта за насилие спрямо г-н П., още по-малко спрямо Giles Van Colle; пожарът, който нанася вреди върху колата на Giles Van Colle на 24 септември, не е съобщен на РП Ridley (поради което е ирелевантен); подкупът, предложен от г-н Brougham на г-н П. на 13 октомври, е проява на тежко криминално поведение, но не предполага и може изобщо да няма връзка с насилие, като не може да се тълкува в смисъл на заплахата за живота и сигурността на Giles Van Colle; по отношение телефонното обаждане до Giles Van Colle на 13 октомври, последният се забавя няколко дни преди да се обади на РП Ridley, като в контекста на случая изгледите за изпълнение на заплахата може логично да се приемат за слабо вероятни; подкупът, предложен от г-н Brougham на г-н А. в дните около 17 октомври, не е съобщен на РП Ridley (поради което е ирелевантен); счита се, че пожарите, засягащи г-н П., са случайни, но, дори да се припишат на г-н Brougham, това говори за желанието му да направи всичко, за да избегне осъждането си, но едва ли предполага заплахата за живота или сигурността на когото и да е, включително на Giles Van Colle. В хода на разследването след убийството е установено, че пожарите са умишлени, но не е било реалистично да се предположи, че към онзи момент случай на дребна кражба заслужава широкообхватно разследване от типа, надлежно провеждан след извършено убийство; телефонното обаждане от г-н Brougham на 9 ноември 2000 г., е неприятно по своето съдържание и агресивно по тона си, но не съдържа заплахата.

53. За разлика от жалбоподателите, които акцентират в значителна степен върху заключенията на Дисциплинарната комисия, лорд Bingham отбелязва, че те изобщо не навеждат на мисълта, че РП Ridley е трябвало да предположи непосредствена заплахата за живота или сигурността на Giles Van Colle – фактор, който Дисциплинарната комисия подчертава в съображенията си относно грешните преценки и лекото наказание. Нещо повече, фактът, че РП Ridley потвърждава в показанията си, че въпросът за защита на свидетел изобщо не му е хрумнал, чисто и просто се обяснява с факта, че за него тогава не съществува реален и непосредствен риск за живота на Giles Van Colle и че на 23 ноември щеше да предложи г-н Brougham да бъде арестуван само по обвинение в заплашване на свидетели. Лорд Bingham продължава:

„Въпросът се свежда до това дали, правейки логична и информирана преценка на фактите и обстоятелствата, които са му известни или е трябвало да му бъдат известни към онзи момент, той е трябвало да предположи подобно насилие. Фактът, че [Giles Van Colle] е свидетел в предстоящ процес пред Кралския съд, разбира се, е от значение, но не е с голяма тежест, имайки предвид сравнително маловажния характер на обвиненията и слабата вероятност от налагане на строго наказание. Подхождайки по такъв начин към въпроса и прилагайки стандарта, установен с проверката от делото *Osman*, не мога да стигна до заключението, че в този случай проверката е изпълнена. Ако се направи сравнение с делото *Osman*, тревожните сигнали по този случай са далеч по-неясни и очевидни от тези по *Osman*, което сами по себе си ги прави недостатъчни, за да отговорят на проверката.“

54. Във връзка с иска на жалбоподателите по член 8 лорд Bingham отбелязва, че полицията не е нарушила правото на Giles Van Colle на неприкосновеност на личния и семейния живот, поради което каквато и да е жалба трябва да се основава на неуспеха на РП Ridley да предотврати намеса от страна на г-н Brougham, което очевидно превръща член 2 в тази разпоредба, на която следва да се основава този иск.

55. В своето решение лорд Норе се съгласява, че:

„66. Обхватът на позитивното задължение е дефиниран [в делото *Osman*]. Релевантната част от тази точка е цитирана от лорд Bingham... Там се казва, че съдът трябва да е убеден, че властите знаят или е трябвало да знаят „към съответния момент“ за наличието на „реален и непосредствен риск за живота“ на точно определено лице в резултат на криминалните деяния на трета страна. Позитивното задължение ще е нарушено, ако те не предприемат мерки в кръга на своите правомощия, за които, разумно преценени, може да се предположи, че ще елиминират риска. В делото *In re Officer L* ... лорд Carswell посочва, че проверката за това дали рискът е реален и непосредствен се прави трудно, тъй като прагът е висок. Разбирам думите му единствено като коментар за естеството на проверката, установена от Съда в Страсбург, а не като квалификация или щрих върху него. Имаме късмет, че по дело, засягащо толкова жизненоважно право по Конвенцията, Съдът в Страсбург се изразява така ясно. Той ни предоставя една обективна проверка, която не се нуждае от допълнителни разяснения. Въпросът в едно дело ще бъде дали фактите отговарят на нея.

Проверката от делото *Osman* ни казва, че трябва да се проучат фактите към момента на съществуване на заплахата, както и че положителното задължение е нарушено, само ако властите знаят или е трябвало да знаят към онзи момент за наличието на заплахата за живота, която е едновременно реална и непосредствена. В този случай всичко зависи от това, което РП Ridley е знаел или е трябвало да знае тъй като събитията се развиват пред очите му. ...“

56. Приемайки мотивите на лорд Bingham, той счита, че проверката от делото *Osman* не е изпълнена. Giles Van Colle не попада в особена категория, спрямо която да се приложи по-нисък праг: проверката от делото *Osman* е постоянна, като първото изречение в точка 116 от решението по дело *Osman* определя границите на позитивното

задължение на държавата, което при всички случаи следва да се спазва.

57. Лорд Phillips се съгласява с лорд Bingham, добавяйки, че проверката от делото *Osman* не дава отговор на един въпрос, а именно – проверката да се направи, когато се взема решение дали полицията „е трябвало да знае“ за риска за живота. Тук има поне две възможности: че полицията „е трябвало да прецени информацията, с която разполага“ или че „е трябвало, в случай че изпълни надлежно задълженията си, да се сдобие с информация, която може да им подсказва за риска“. Лорд Phillips смята, че първата възможност отговаря на вложения смисъл, но, дори да се приложи втората, няма валидно основание да се заключи, че полицията е трябвало да знае, че има реален и непосредствен риск за живота на Giles Van Colle.

58. Лорд Brown напълно се съгласява с лорд Bingham. Той отбелязва, че заплахите към свидетелите са проблем: статистика на Министерството на вътрешните работи/Асоциацията на началниците на полицията (АНП) показва, че 10% от престъпленията водят до инциденти със заплашване. Въпреки това той подчертава, че проверката от делото *Osman* „е очевидно строга“ и не може лесно да бъде изпълнена, както се признава в самото решение по това дело. Тя е „постоянна“, което означава, че не зависи от обстоятелствата, така че фактът, че Giles Van Colle е свидетел несъмнено е релевантен, но само доколкото той действително увеличава вероятността г-н Brougham наистина да изпълни закана си да го убие или сериозно да го нарани. Никой от фактите не може да се сравни с повишения риск за живота на политически журналисти, разгледан по дело *Kiliç c/y Турция* (№ 22492/93, ЕСПЧ 2000-III). Това служи като свидетелство за неоспоримостта на проверката от делото *Osman*, както и че, дори с оглед на сравнително екстремните факти по делото *Osman*, самият Съд в Страсбург счита, че собствената му проверка не е изпълнена.

59. Лорд Carswell се съгласява със заключенията на лорд Бингам и лорд Норе.

II. ПРИЛОЖИМО ВЪТРЕШНО ПРАВО И ПРАКТИКА

A. Закон за правата на човека (ЗПЧ) от 1998 г.

60. ЗПЧ влиза в сила в Англия, Уелс и Северна Ирландия на 2 октомври 2002 г. Съгласно раздел 6 на ЗПЧ действията на държавен орган в нарушение на права по Конвенцията са незаконни, освен ако по силата на първичното право е невъзможно да се действа по друг начин. В резултат на уважен иск държавният орган носи отговорност пред ищеца (раздел 7 от ЗПЧ), а съдията може да присъди обезщетение (раздел 8 от ЗПЧ).

В. Дело *In re Officer L* ([2007] UKHL 36)

61. Оповестявайки решението на мнозинството, лорд Carswell отбелязва следното във връзка с дело *Osman c/y Обединеното кралство*:

„Две неща стават ясни ... Първо, въпросното позитивно задължение възниква само при „реален и непосредствен“ риск. Формулировката на проверката е обект на дискусии, но значението ѝ е обобщено по подходящ начин...:

„... реален риск има, когато той е обективно потвърден, а непосредствен риск има, когато такъв е налице и продължава да съществува.“

По мое мнение е ясно, че критерият е и следва да е такъв, че трудно да се покрива: с други думи, прагът е висок. [По друго дело] е направено предположение, че по-нисък праг ще задейства член 2, когато съществува риск във връзка с действие, което самите власти обмислят да предприемат. ... Не мисля, че подобно предположение е обосновано. По мое мнение стандартът е постоянен и не се изменя според вида на обмисляното действие, което го прави труден за постигане. Нещо повече, изискването за реални опасения означава, че те трябва да се реално обосновани. ... За целите на член 2 реалният и непосредствен риск ... не зависи от субективните притеснения на жалбоподателя, а от действителното му наличие. ... Съществуването на субективни притеснения не е предпоставка да са направени заключенията, че е налице риск, който да издържи проверката по член 2. И обратното, ако съществува опасност за живота, член 2 ще се приложи, дори засегнатото лице категорично да отхвърля наличието на субективни притеснения. Това не означава, че съществуването на субективен страх е без значение за доказването, тъй като може да насочи към наличието на реален и непосредствен риск, а че в контекста на член 2 не е нищо повече от очевидност.

Второ, принципът на съразмерност, постигащ справедлив баланс между общите права на обществото и личните права на отделните лица, намира израз в степента на строгост на правилата, на които се подчиняват държавните органи, що се отнася до степента на предпазните мерки, които те следва да предприемат, за да предотвратят нарушение на член 2. Както посочва [Съдът] в точка 166 от решението по делото *Osman*, жалбоподателят трябва да докаже, че властите не са успели да направят всичко, което разумно е можело да се очаква от тях, за да предотвратят риска за живота. Следователно стандартът се опира на разума, което означава да се обмислят обстоятелствата по случая, лекотата или трудността при предприемането на предпазни мерки и наличните средства.“

С. Процедурни правила и насоки на полицията в Hertfordshire относно заплашването на свидетели („Практическо ръководство“)

62. Практическото ръководство, което към съответния момент действа, дава насоки на полицейските служители във връзка със заплашването на свидетели и по-точно – определя различните нива на заплашване на свидетели, предлагайки средства за справяне с всяко от тях. Макар вниманието да е насочено към нарушения, свързани със заплашване, нараняване или заплаха за нараняване на свидетел,

фокусът на Практическото ръководство се съсредоточава върху ефективната защита на свидетели.

63. Практическото ръководство разграничава три „нива“ на заплашване на свидетели, второто от които се отнася до случай на специфичен вид заплаха, „включваща реална заплахи за свидетеля или неговото/нейното семейство в опит да се предотврати това даденото лице да помогне на обвинението или да даде показания“. Практическото ръководство добавя:

„Макар да не са животозастрашаващи, заплахите трябва да са отправени. В тези случаи се налага преценка за определяне на реалния риск, появил се с отправената заплаха. Действията, които могат да се предприемат, включват отстраняване на свидетеля от дома му/й или редица други мерки, изброени в настоящата политика. Ниво 2 „Заплашване на свидетели“ е ресорна отговорност, подпомагана, доколкото е необходимо, от Централния отдел за борба с престъпността [HQ Crime Management Department].“

Нивото на закрила или помощ, която следва да се предостави на свидетеля, очевидно зависи от обстоятелствата, въпреки че фактът на съвпадение между свидетел и жертва се признава като фактор, който „може да увеличи вероятността от заплашване“.

64. Практическото ръководство съдържа „съвети“ относно мерките, които могат да се предприемат във връзка със заплашване на свидетели по Ниво 2 „за справяне с извършителя“, включително процесуални действия при заплашване на свидетели, условия за освобождаване под гаранция за предотвратяване на подобни заплахи и ефективен надзор за спазване на условията на гаранцията. Практическото ръководство съдържа и указания за защита и оказване на съдействие на свидетелите, в това число предоставянето им на информация по въпросите на заплашването и това какви действия да предприемат, ако им се случи подобно нещо, информиране на свидетеля за всички условия за освобождаване под гаранция, инсталиране на паник бутони, включително такива около шията на човека, инсталиране на защитно осветление или на камери за видео наблюдение въщи [CCTV], временно настаняване на друго място, както и прилагане на бърза процедура към случая, по който лицето е свидетел.

ПРИЛОЖИМОТО ПРАВО

65. Жалбоподателите се оплакват по членове 2 и 8, че полицията не е защитила сина им от риска, на който е бил изложен животът му.

66. Доколкото е приложим, член 2 предвижда, че:

„1. Правото на живот на всеки се защитава от закона. Никой не може да бъде умишлено лишен от живот, освен в изпълнение на съдебна присъда за извършено престъпление, за което такова наказание е предвидено в закона. ...“

Доколкото е релевантен, член 8 предвижда, че:

„Всеки има право на неприкосновеност на личния и семейния си живот, на жилището и на тайната на кореспонденцията. ...“

I. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 2 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

A. Твърдения на страните и на третата страна

1. Правителството

67. Правителството има едно предварително възражение. То твърди, че макар жалбоподателите да подават жалбата от тяхно име, те не са жертвите. Правителството приема, че първият жалбоподател, в качеството му на изпълнител на наследството на сина си, може да заведе иск от негово име. То поддържа, че Съдът приема, че обезщетение се присъжда на преживели членове на семейството, само ако те самите са жертви на нарушение на права по Конвенцията и особено, ако са обект на нечовешко отношение във връзка с настъпила смърт или когато няма извършено надлежно разследване, което пряко засяга преживелите. Правителството обяснява, че в по-широк контекст то се притеснява за риск от многобройни жалби в резултат на настъпване на смърт.

68. Алтернативно, правителството твърди, че жалбата е явно необоснована или, още по-далеч, че няма нарушение на Конвенцията.

69. Според правителството в решението по делото *Osman* се съдържа подходящия критерий за определяне на това дали за държавата е възникнало позитивно задължение за предприемане на предохранителни оперативни мерки. Жалбоподателите имат успех пред по-низшестоящите съдилища, тъй като въпросните съдилища възприемат по-нисък праг в сравнение с проверката от делото *Osman*. По-низшестоящите съдилища обаче правят това, тъй като стъпват на предишна национална съдебна практика, вече отхвърлена от Камарата на лордовете с решението по дело *In re Officer L* (точка 61 по-горе) преди настоящият иск на жалбоподателите да бъде разгледан от Камарата на лордовете.

70. Поради тази причина правителството е на мнение, че Камарата на лордовете правилно прилага проверката от делото *Osman* и отказва да приложи различен критерий, основаващ се на това, че Giles Van Colle попада в особена категория лица. Същата тази проверка и праг от делото *Osman* са прилагани в редица случаи, включително такива, при

които починалото лице е било изложено на риск в резултат на действия на държавата. Необходимостта да се избегне прекомерна оперативна тежест върху властите не зависи от това дали самите те са повлияли или не на ситуацията. В настоящия случай от възбуждането на наказателно преследване има сериозен обществен интерес, но ще е прекомерно на държавата да се вменява позитивно задължение за предотвратяване на какъвто и да е риск за живота на свидетелите, дори когато държавата няма как да знае за наличието на непосредствен и реален риск за живота. Жалбоподателите не посочват нито едно дело, във връзка с което Съдът да се е отклонил от проверката от делото *Osman*.

71. Във всеки случай е неправилно да се твърди, както правят жалбоподателите, че е правдоподобен аргументът за нараснала нужда от свидетелска защита, тъй като Giles Van Colle както се предполага попадал в ограничена категория лица. През 2009-2010 г. КПС е завежда 18 174 дела пред Кралския съд и 39 882 дела (с изключение на пътнотранспортни нарушения) пред Магистратския съд [Magistrates' Court], по които цивилни свидетели в повечето случаи дават устни показания, а в още повече случаи – писмени показания. Заплахите към свидетели са нещо обичайно, както приема Апелативният съд по настоящото дело. Макар статистиката на Министерството на вътрешните работи/АНП да сочи, че цели 10 % от престъпленията водят до заплашване, то те рядко стигат до актове на значимо насилие срещу свидетелите, като в по-голямата си част подобни актове се ограничават до „професионални престъпници“, които рискуват продължителна присъда или до случаи на домашно насилие. В подобни сериозни случаи (около 2000 към момента) се прилага широк кръг от защитни мерки.

72. Попадането на едно лице в особено уязвима категория не води до отклонение от проверката от делото *Osman*, а се превръща в един от факторите, които следва да бъдат разгледани заедно с всички обстоятелства по делото, за да се определи дали е отговорено на нуждата от закрила. Нещо повече, Giles Van Colle не е бил особено уязвим по смисъла на дело *Kiliç с/у Турция* (№ 22492/93, ЕСПЧ 2000-III) и нищо в обстоятелствата по неговия случай не го е излагало на по-голям риск в сравнение с хиляди други хора, които дават показания по криминални дела.

73. Ето защо, позовавайки се в настоящия случай на проверката от делото *Osman*, правителството твърди, че тя е правилно приложена от Камарата на лордовете: действията на г-н Brougham са били напълно несъразмерни и неочаквани. Имайки предвид, че по-низшестоящите съдилища са се заблудили коя проверка да приложат, Камарата на лордовете е трябвало да отговори на най-важния въпрос, а именно – дали г-н Brougham е бил източник на „реален и непосредствен риск“ за

живота на Giles Van Colle. Тъй като по-низшестоящите съдилища използват стенограмата от свидетелските показания и тъй като няма особени разногласия по фактическия състав, Камарата на лордовете е можела да анализира фактите по същия начин както съдилищата. Правителството, подобно на всички останали членове на този съд, приема направеното от лорд Bingham преразглеждане на показанията. Правителството твърди, че в подобни случаи на преценка, изискваща прилагането на установени принципи спрямо фактите по конкретно дело, държавите имат право на свобода на преценката и че по общо правило именно националните съдилища следва да преценяват дадените пред тях показания, така че Съдът да се намесва само ако оценката на свидетелските показания или установяването на фактите от страна на националния съд е явно необосновано или по друг начин произволно.

74. Правителството коментира с известни подробности прилагането на проверката от делото *Osman* спрямо фактите по настоящото дело, като по същество изтъква четири основни аргумента. На първо място то твърди, че жалбоподателите анализират случая от твърде голяма дистанция на времето. Второ, то изброява няколко фактора, за които настоящият Съд приема на по-ранен етап, че съставляват „реален и непосредствен риск“ и които не се откриват в конкретния случай, включително липсата на предходна релевантна история. Трето, правителството смята, че рисковите фактори по делото *Osman*, по което не е установено нарушение, са далеч по-сериозни от тези в настоящия случай. Четвърто, правителството отговоря малко по-подробно на критиките, отправени от жалбоподателите към анализа на лорд Bingham, и по-точно, то отхвърля внушението, че Камарата на лордовете е повлияна от политически съображения и/или от паралелното дело *Smith c/y Началника на полицията в Sussex* (цитирано по-горе).

2. Жалбоподателите

75. Жалбоподателите отхвърлят оспорването от страна на правителството на техния статут като жертви и позовавайки се на съдебната практика по Конвенцията повтарят, че като родители те могат да заведат иск както от свое име, така и от името на своя син.

76. Главният аргумент на жалбоподателите по същество е, че, дори да се приложи високият праг на проверката от делото *Osman*, властите не са изпълнили тяхното позитивно задължение да защитят сина им. „Реален риск“ означава риск, който трябва да се приеме сериозно, релевантен е фактът, че лицето е било особено уязвимо и че в случая има задължение да се предприемат такива превантивни оперативни мерки, каквито са необходими и достатъчни, за да се защити животът на Giles Van Colle. В този смисъл жалбоподателите

приемат, че проверката от делото *Osman* не се свежда до проверка от типа „ако не беше“.

77. Алтернативно, те твърдят, че отговорността на държавата може да настъпи при по-нисък праг от този в делото *Osman*, при който рискът за живота възниква от поставянето от страна на държавата на едно лице в уязвимо положение, каквото е искане към дадено лице да даде показания по криминално дело. В подобни случаи, въпросната политика, която води до висок праг на риска по делото *Osman*, се прилага в много по-ниска степен, тъй като свидетелите попадат в ограничената категория на лица, чиято самоличност/уязвимост следва да е известна на полицията.

78. И в двата случая жалбоподателите считат, че фактите по делото свидетелстват за ескалиращи обстоятелства, в това число директни и конкретни заплахи за живота, които представляват сериозен риск за живота на конкретно лице, поставено от държавата в уязвимо положение с искането да свидетелства като ключов свидетел по криминално дело. Въпреки това, РП Ridley не извършва последващо основно разследване, което е щяло да разкрие по-пълната картина на заплашването. Той не предприема никакви стъпки, за да прецени или да овладее риска за Giles Van Colle и следователно не предприема никакви мерки да го защити. РП Ridley приема, че е имало риск за живота, с който той е трябвало да бъде наясно, но който към онзи момент не е оценен от него. Има разлика между полицейски служител, който, оценявайки риска, стига до заключението, че не съществува релевантен риск (професионална оценка, на която този Съд по-скоро следва да се довери) и грубата небрежност на РП Ridley, който изобщо не оценява наличието на риск.

79. Жалбоподателите смятат, че определени фактори са в подкрепа на горните заключения. Отсъждайки срещу РП Ridley, Дисциплинарната комисия приема, че той не успява да установи реален риск за живота на Giles Van Colle. С приемането на Практическото ръководство полицията признава необходимостта от конкретна полицейска процедура за защита на свидетели с оглед на тяхната уязвимост и големия обществен интерес от това те да дават показания без страх от отмъщение. Обществеността също така има правото да предположи, че всеки полицейски служител има на свое разположение цялата налична подкрепа, насоки и инструкции: РП Ridley обаче никога не е виждал Практическото ръководство. Нещо повече, трябва да се отчетат мерките, с които полицията разумно разполага, за да отстрани риска и степента, в която те са предприети. Приемайки че жалбоподателите не е трябвало да доказват, че „ако не е било“ бездействието, Giles Van Colle е нямало да бъде убит, Висшият и Апелативният съд отсъждат, че фактите по делото изпълняват дори тази проверка. И накрая, настоящият случай е по-сериозен от делото

Osman; Giles Van Colle е свидетел по криминално дело и има директни заплахи за живота му. Случаят е сходен с делата *Akkoç c/y Турция* (№ 22947/93 и № 22948/93, точка 80, ЕСПЧ 2000-X) и *Kontrová c/y Словакия* (№ 7510/04, точка 52, 31 май 2007 г.).

80. Освен това жалбоподателите оспорват решението на Камарата на лордовете.

81. На първо място, макар Камарата на лордовете правилно да идентифицира проверката от делото *Osman* (което жалбоподателите не приемат), този съд я прилага консервативно. Камарата на лордовете си позволява да бъде повлияна прекомерно от политически съображения, за които счита, че са във вреда на отговорността на полицията при неуспех да защити живота по член 2, както и от делото, което разглежда по същото време, в което отхвърля твърдението, че по силата на деликтното право полицията има задължение спрямо лицата да ги защити от увреждане от страна на престъпници (*Smith c/y Началника на полицията в Sussex* [2008] UKHL 50). Жалбоподателите твърдят, че Камарата на лордовете (лорд Bingham, лорд Норе и лорд Brown, в цитираните по-горе точки 45 и сл.) проявява „неоправдан скептицизъм“ към предположението, че полицията не е направила всичко, което разумно е можело да се очаква от нея, както и че придава „недопустим блясък“ на решението по делото *Osman*.

82. Второ, жалбоподателите намират анализа на лорд Bingham за твърде кратък и неоправдано стеснен, що се отнася до прегледа на фактите. Доколкото обвиненията срещу г-н Brougham да са определени като маловажни, то отправната точка за обвиненията в кражба е присъда „лишаване от свобода“, като във всеки случай ескалиращите му действия спрямо свидетелите показват, че за него обвиненията не са били маловажни; макар г-н Brougham да е описан като дребен нарушител, то той има предишна присъда за нападение и е нападнал и заплашил Giles Van Colle. Във всеки случай доказана история на нападения, на проблеми с душевното здраве или на връзки с криминални банди не може да бъде предварително условие за признаване наличието на реален и непосредствен риск, докато доказана ескалация на насилствено поведение може да бъде достатъчна; лорд Bingham пропуска да отчете неуместността на контакта, който г-н Brougham установява с г-н П. на 10 август; той определя пожара в колата на Giles Van Colle, пожарите, засегнали г-н П., както и предложените подкупи на господата А. и Х. като ирелевантни спрямо начина на разсъждение на РП Ridley. Според жалбоподателите последният е трябвало да зададе правилните въпроси на Giles Van Colle и на въпросните свидетели за всички подозрителни събития, което веднага щеше да му даде по-ясна представа за случващото се и ескалиращо насилие. Макар лорд Bingham да признава, че предлагането на подкуп на г-н П. е криминално деяние, то

той не обяснява защо това не е индикация за бъдещо насилие. Противно на логиката лорд Bingham счита краткото забавяне от страна на Giles Van Colle да се обади в полицията след получената по телефона смъртна заплаха за индикация, че е имало слаба вероятност тя да бъде изпълнена; той също така счита, че пожарите, засегнали г-н П., са без значение, а те всъщност ясно показват поведението, на което е способен г-н Brougham; наред с това отхвърлянето от страна на лорд Бингам на телефонното обаждане от 9 ноември като несъдържащо заплаха е погрешно. Камарата на лордовете пропуска да направи правилното заключение относно очертаващата се картина, че само РП Ridley е могъл да забележи ескалиращото насилствено поведение на г-н Brougham на фона на приближаващия му съдебен процес.

83. По-нататък жалбоподателите твърдят, че Камарата на лордовете не придава достатъчно тежест на заключенията на Дисциплинарната комисия или на признанията на РП Ridley, че за живота на Giles Van Colle е имало риск, за който той е трябвало да знае и че той нито го установява, нито оценява наличието на такъв. Камарата на лордовете също така изобщо не се позовава на Практическото ръководство, въпреки че неговото съществуване дава отговор на въпросите за „предохранителната линия на поведение“ и „разпределението на ресурси“, от които тя така се влияе при вземането на решения.

84. Жалбоподателите отхвърлят тезата на правителство, че следва да има свобода на преценката, когато се анализира решението на Камарата на лордовете. Случаят засяга абсолютното право, защитено в член 2 и тъй като няма оспорими факти практиката на Съда относно констатациите на национални органи относно тези факти е ирелевантна.

3. Комисия по равенство и права на човека (КРПЧ) [Equality and Human Rights Commission („EHRC“)]

85. КРПЧ също твърди, че прагът за задействане на отговорността по член 2 е по-нисък, когато властите изложат лицето на риск, какъвто е случаят на започване на разследване и призоваване на свидетели. Позитивно задължение за защита на живота може да възникне, дори когато лицето не може да докаже реален и непосредствен риск за живота си, като всеки случай зависи от фактите по него, а въпросът е на фактология и степенуване. КРПЧ критикува решението на Камарата на лордовете и изглежда твърди, че макар този съд да прилага правилната проверка, правейки това, той задава невъзможно висок праг, който води до неуместна проверка от типа „ако не беше“.

В. Допустимост

86. Що се отнася до аргумента на правителството, че жалбоподателите не могат да претендират, че са жертви на нарушение на член 2, Съдът напомня, че близки членове на семейството, като например родители, на лице, за чиято смърт се предполага отговорност на държавата, могат сами да претендират, че са косвени жертви на предполагаемото нарушение на член 2, като въпросът дали са законни наследници на починалия е без значение (например, дело *Yaşa c/y Турция*, 2 септември 1998 г., точка 66, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-VI; дела *A.V. c/y България*, № 41488/98, (dec.) 18 май 1999 г.; *Keenan c/y Обединеното кралство*, № 27229/95, ЕСПЧ 2001-III; *Paul и Audrey Edwards c/y Обединеното кралство*, № 46477/99, ЕСПЧ 2002-II; *Koiki c/y Турция*, № 27305/95, 31 май 2005 г.; както и *Oruz c/y Турция*, № 33401/02, ЕСПЧ 2009). Всъщност Съдът отбелязва, че в рамките на вътрешното производство по ЗПЧ началникът на полицията приема положението на жалбоподателите като непреки жертви. Ето защо Съдът отхвърля въпросното предварително възражение на правителството.

87. Наред с това Съдът счита, че жалбата не е явно необоснована по смисъла на член 35 § 3 (а) от Конвенцията. По-нататък той отбелязва, че тя не е недопустима на някое от останалите основания. Ето защо жалбата е обявена за допустима.

С. По същество

88. Съдът припомня трайната си практика в смисъл, че член 2 § 1 налага на държавата не само да се въздържа от умишлено и незаконно отнемане на живот, но така също да предприема подходящи мерки за защита на живота на лицата под нейна юрисдикция (дело *L.C.B. c/y Обединеното кралство*, 9 юни 1998 г., точка 36, *Reports* 1998-III). Това може да породи позитивно задължение за властите да вземат предпазителни оперативни мерки за защита на лице, чийто живот е изложен на риск от престъпните деяния на друго лице (*Osman c/y Обединеното кралство*, точка 115). Обхватът на подобно позитивно задължение следва да се тълкува по начин, който не налага на властите невъзможна или несъразмерна тежест, имайки предвид трудностите при полицейската охрана на съвременните общества, непредсказуемостта на човешкото поведение и оперативния избор, който трябва да се прави от гледна точка на приоритети и средства. Не всеки риск за живота, който се претендира, може да породи за властите задължение по Конвенцията да предприемат оперативни мерки, с които да предотвратят реализирането на този риск. За да постанови

Съдът, че има нарушение на позитивното задължение за защита на живота, трябва да се установи, че към онзи момент властите знаят или е трябвало да знаят за съществуването на реален и непосредствен риск за живота на определено лице от криминалните деяния на трета страна и че не са предприети мерки от кръга на техните правомощия, за които, разумно преценено, може да се очаква, че ще предотвратят този риск (дело *Osman* *c/y Обединеното кралство*, цитирано по-горе, точка 116).

89. Съдът също така отчита, че при преценката на обхвата на позитивните задължения по член 2 трябва да се има предвид и задължението на договарящите се страни по член 1 да осигурят практическата и ефективна защита на правата и свободите, прокламирани в Конвенцията (*Kontrová* *c/y Словакия*, цитирано по-горе, точка 51).

90. Страните оспорват няколко преюдициални въпроси.

91. На първо място жалбоподателите и третата страна твърдят, че проверката от делото *Osman* трябва да се адаптира, като се снижи прагът за отговорността на държавата, при условие че последната е породила въпросния риск за починалия, призовавайки го за свидетел по криминално дело. Правителството не е съгласно.

Съдът отбелязва, че е прилагал проверката от делото *Osman* по редица дела, за които може да се твърди, че държавата е поставила даденото лице в уязвимо положение. В никой от тези случаи не е поставян въпросът да се промени проверката от делото *Osman* или прагът, който трябва да се достигне, за да бъде изпълнена проверката (смъртоносна експлозия на метан на сметище, за което отговаря общината, дело *Öneriuldiz* *c/y Турция* [ГК], № 48939/99, точка 101, ЕСПЧ 2004-XII; самоубийство на затворник, дела *Keenan* *c/y Обединеното кралство*, цитирано по-горе, точки 89-90 и 95 и *Younger* *c/y Обединеното кралство* (dec.), № 57420/00, ЕСПЧ 2003-I; убийство на затворник, дело *Paul и Audrey Edwards* *c/y Обединеното кралство*, цитирано по-горе, точки 54-56; както и освобождаване и прехвърляне от арест или полицейско задържане, дела *Mastromatteo* *c/y Италия* [ГК], № 37703/97, точки 67-79, ЕСПЧ 2002-VIII; *Medova* *c/y Русия*, № 25385/04, точки 95-96, 15 януари 2009 г.; и *Tsechoyev* *c/y Русия*, № 39358/05, точки 135-136, 15 март 2011 г.). В тези и други случаи относно предишни заплахи от трети страни, довели впоследствие до убийството на друго лице, фактът, че починалият може да попада в категория лица, които е вероятно да са особено уязвими, е само едно от релевантните обстоятелства по случая, подлежащо на преценка в светлината на всички обстоятелства, за да се даде отговор на първия от двата въпроса, които формират проверката за отговорност от делото *Osman* (дела *Osman*, точка 116; *Kiliç* *c/y Турция*, точки 62-63 и 66; *Akkoç* *c/y Турция*, точки 77-78 и 81; и *Koçi* *c/y Турция*, точки 125-128 и

131, всички цитирани по-горе, както и дело *Gongadze c/y Украйна*, № 34056/02, точки 164-165 и 168, ЕСПЧ 2005-XI).

92. Второ, жалбоподателите твърдят, че дори Камарата на лордовете да е определила правилната проверка, цялостният подход на съдиите при прилагането ѝ е прекомерно строг, както личи от описанията им на проверката (точки 49, 55 и 58 по-горе), както и че не неоправдано са повлияни от делото *Smith*, по което се произнасят същия ден. Съдът обаче не счита, че оспорваните откъси от решението на Камарата на лордовете са показателни сами по себе си за отклонение от принципите, формулирани по делото *Osman* (както е описано общо в точка 88 по-горе). Също така няма основания да се предполага, че подходът на съда е повлиян от напълно различно дело за непозволено увреждане (делото *Smith*), разглеждано паралелно с настоящото дело и отхвърлено в същото решение. Нещо повече, както правителството отбелязва, лорд Bingham, който постановява основната част от решението по настоящия случай, не дава съгласието си по делото *Smith*, тъй като това дело стига до заключението, че полицията има задължение за надлежна грижа спрямо увредената страна, произтичащо от общото право.

93. Трето, страните се разминават по въпроса за свободата на преценка, стига такава да е възможна, която този Съд може да придаде на заключенията на Камарата на лордовете. Съдът напомня, че макар да не е негова задача да заменя със собствената си преценка на фактите тази на националните съдилища в случай на направени твърдения по членове 2 и 3 от Конвенцията, Съдът следва да направи особено щателно проучване (дела *McKerr c/y Обединеното кралство* (dec.), № 28883/95, 4 април 2000 г.; *Avşar c/y Турция*, № 25657/94, точка 283, ЕСПЧ 2001-VII; и *Selim Yıldırım и други c/y Турция*, № 56154/00, точка 59, 19 октомври 2006 г.). Съдът е на мнение, че за прилагането от страна на Камарата на лордовете на проверката от делото *Osman* за отговорност на държавата следва да важи сходен подход. Съответно, ако Съдът трябва да даде известна свобода на преценка във връзка с правния анализ, извършен от Камарата на лордовете, той все пак е длъжен да извърши особено щателно проучване, тъй като жалбата се отнася до гарантираното в член 2 изключително право на живот.

94. Определяйки, че следва да се приложи подходящата проверка от делото *Osman* и считайки, че низшестоящите съдилища следователно сами са се заблудили, Камарата на лордовете пристъпва към донякъде подробен анализ, опирайки се на релевантните принципи на Конвенцията и на ключовата съдебна практика, на прилагането на проверката от делото *Osman* към предимно неоспоримите факти, стигайки до единодушното заключение, че случая не изпълнява условията на проверката за задействане отговорността на държавата. Жалбоподателите оспорват различни аспекти на разсъжденията на

Камарата на лордовете, като спорните въпроси са предмет на разглеждане от Съда в неговия преглед на прилагането на проверката от делото *Osman* към настоящия случай, към които въпроси той се обръща сега.

95. Първият въпрос, на който трябва да се даде отговор е дали има някакъв решаващ момент в поредицата от събития, довели до стрелбата с фатален край, за който може да се твърди, че властите знаят или е трябвало знаят за наличието на реален и непосредствен риск за живота на Giles Van Colle от страна на г-н Brougham (дело *Osman*, точки 116 и 121). На този етап Съдът иска да поясни нещо. Жалбоподателите разчитат твърде много на признанието на РП Ridley, че той всъщност никога не е обмислял необходимостта от защита на живота на Giles Van Colle: в контекста на делото *Osman* обаче релевантният въпрос, който следва да се проучи, е по-скоро дали, обективно погледнато, той е бил длъжен да стори подобно нещо (вж. също така лорд Carswell по дело *In re Officer L*, точка 61 по-горе).

96. Във връзка с този първи въпрос Съдът намира за значими определени проблеми във връзка с контекста. Съдебното преследване на г-н Brougham не заслужава внимание: той е дребен правонарушител с обвинения в дребни кражби, спрямо когото присъда „лишаване от свобода” е слабо вероятна (Камарата на лордовете, точка 52 по-горе). Giles Van Colle не е единствения или дори главния свидетел в този процес: неговата роля се свежда до това да разпознае имуществото си (на стойност 500 британски лири), което представлява малка част от това, което се твърди, че е откраднато. Досието на г-н Brougham не свидетелства за склонност към сериозно насилие срещу даденото лице или за каквато и да е непредсказуемост в тази връзка (дело *Osman*, точка 118): той има присъда за маловажен случай на физическо насилие (вж. точка 52 по-горе), нищо не навява на мисълта, че има или е използвал оръжие преди, както и не е регистриран за душевно заболяване или нестабилност (*по аргумент на противното*, дела *Bromiley c/y Обединеното кралство* (dec.), № 33747/96, 23 ноември 1999 г.; *Oruz c/y Турция*, цитирано по-горе, точка 133; *Maiorano и други c/y Италия*, № 28634/06, точка 121, 15 декември 2009 г.; *Kontrová c/y Словакия*, цитирано по-горе, точки 52-53; и *Branko Tomašić и други c/y Хърватия*, № 46598/06, точка 52, 15 януари 2009 г.). Макар, както твърдят жалбоподателите, да не е необходимо да се доказва съществуването на минали случки на насилие, за да се разкрие наличие на съответен риск, липсата им обаче допринася за това да не могат да се предвидят по-късни актове на тежко насилие. И накрая, предоставената от правителството статистика показва, че ако във връзка със съдебни процеси пред Кралския и Магистратския съд е обичайно да има определен брой инциденти със заплашване (10%), то случаите на сериозно насилие, било то опит или довършено

престъпление, са редки и се свеждат основно до такива, при които обвиняемият има богато досие и рискува да получи продължителна присъда или до случаи на домашно насилие.

97. Съответно, Съдът приема, че фактът, че Giles Van Colle е свидетел в съдебно преследване срещу г-н Brougham сам по себе си не дава основание за страх за живота му и го счита за важен фактор, спрямо който по-долу са проучени допълнителните рискови фактори, на които се позовават жалбоподателите.

98. Жалбоподателите поддържат становището, че има ескалираща ситуация на заплашване, която РП Ridley е можел добре да прецени, но той нито осъзнава риска, нито предприема необходимите следствени мерки, в резултат от които да може да разшири представата си за риска или да предприеме действия, като например да арестува г-н Brougham. Съдът отбелязва следното. Преди 13 октомври 2000 г. определени случки, засягащи друг свидетел (опит за подкуп) и Giles Van Colle (запалването на кола) не са съобщени на РП Ridley. Опитът да се подкупи г-н П. е съобщен, но той не разкрива модел на насилствено поведение. Последвалото заплашително телефонно обаждане от 13 октомври трябва да се разглежда в този контекст и действително, когато Giles Van Colle съобщава за него на РП Ridley няколко дни по късно, той не е съвсем сигурен дали г-н Brougham се е обадил. Новият опит за подкуп (от 17 октомври) не е докладван и не се отнася до Giles Van Colle. Що се отнася до последвалите пожари, те засягат г-н П.; разследването на пожара изключва палеж и, както отбелязва лорд Bingham, не е било реалистично да се предположи, че случай на дребна кражба е изисквал по-задълбочено разследване на пожарите; също така има сериозна разлика между престъпно увреждане на имущество и предумишлено убийство на конкретно лице. Последвалото телефонно обаждане до Giles Van Colle от 9 ноември е обезпокоително и потенциално заплашително и на Giles Van Colle е ясно, че се е обадил г-н Brougham: все пак то е направено три седмици след първото, през което време г-н Brougham изобщо не влиза в контакт с него; освен това то не съдържа изрична заплаха за физическо увреждане на Giles Van Colle; всъщност то засяга обвиненията в кражба от Alpha Optical, а не самия Giles Van Colle.

99. Дори въпросът за това дали полицията „е трябвало да знае“ да налага извършването от РП Ridley на някои допълнителни проверки, особено след пожарите в края на месец октомври (вж. лорд Phillips, точка 57 по-горе и дело *Osman*, точка 117) и дори подобни проверки да му бяха разкрили допълнителна релевантна информация (в това число, пожарът в колата на Giles Van Colle през месец септември и в този смисъл, вероятната връзка на г-н Brougham с всички пожари, както и заплашването/опитите за подкупване на господата А. и Х.), Съдът не е убеден, че тази допълнителна информация е щяла да накара РП Ridley

да предприеме действията на г-н Brougham, включително последвалото обаждане на 9 ноември, като застрашаващи живота на Giles Van Colle (дело *Osman*, точка 119). Има съществена разлика между подобно заплашително поведение спрямо свидетелите и застрелването на по-маловажен свидетел. Следователно, фактът, че РП Ridley не извършва допълнително разследване, за което е критикуван от Дисциплинарната комисия за липса на прилежност, не може да се оспори от гледна точка на член 2 (*Osman*, § 117).

100. Жалбоподателите разчитат особено много на заключенията на Дисциплинарната комисия, но последната нито прилага проверката от делото *Osman* за „реален и непосредствен риск“, нито, както отбелязва лорд Bingham (точка 53 по-горе), решението ѝ навежда на мисълта, че РП Ridley се е провалил при проверката. Макар да е желателно по-широко разпространение на Практическото ръководство, няма свидетелства или дори предположения, че опитен полицейски служител като РП Ridley принципно не е в състояние и без Практическото ръководство да направи оценка на риска, отговаряща на задълженията на държавата по член 2 от Конвенцията.

101. Накрая, Съдът не може да се съгласи с жалбоподателите, че в техния случай са налице същите рискови фактори като по делата *Akkoç* или *Kontrová*, при които са установени нарушения на задължението за защита на живота. В първия случай (цитиран по-горе), значимите рискови фактори включват история на конфликт, много особен политически контекст и конкретни опозиционни действия на Zübeyir Akkoç. В делото *Kontrová c/y Словакия*, положението в семейството на жалбоподателката, често контактуващо с местната полиция, включва основателни твърдения за продължително физическо и психологическо малтретиране, жестоки побои с електрически кабел и заплахи с пистолет. По същия начин в цитираното по-горе дело *Opuz* лицето, убило майката на жалбоподателката, на по-ранен етап отправя недвусмислени смъртни заплахи и извършава многобройни и тежки актове на физическо насилие срещу жалбоподателката и майка ѝ, които факти са добре известни на властите.

102. Противно на твърденията на жалбоподателите, но също толкова важно, Съдът счита, че за рисковите фактори по настоящото дело не може да се каже, че са по-сериозни от тези по делото *Osman*, по което не е установено нарушение на член 2. Той припомня следната поредица от действия, които към онзи момент са предмет на жалби до полицията срещу PL. В основата е установената и тревожна фиксация на PL (учител) върху ученик (Ahmet Osman) и последвалото негодувание на PL от приятелството на Ahmet с LG. Твърди се, че поради тази причина PL разпространява обидни слухове за Ahmet и LG; следи LG до дома му и го причаква; пише неприлични графити за Ahmet и LG; краде от училището папки, отнасящи се до двете момчета

и променя името си на Osman. В периода май-ноември 1987 г. следва поредица от вандалски действия. По-конкретно семейство Osman се оплаква в полицията, че PL хвърля тухла през прозореца на къщата им; че два пъти пука гумите на колата на Ali Osman; че разлива масло за двигател и парафин около къщата им; че разбива предното стъкло на колата на Ali Osman; че пълни с лепило ключалката на входната врата на семейство Osman; че размазва кучешко изпражнение върху прага и колата им; че няколко пъти краде крушката от верандата им и че чупи всички стъкла на колата на семейство Osman. PL също така се връзва с колата си в микробус, в който LG се вози като пътник: шофьорът на микробуса съобщава за загадъчните коментари на PL, че до няколко месеца ще „се справи с живота“. Взето е решение за ареста на PL за дребни криминални прояви, но не и за защита на семейство Osman, LG или други лица. Преди обаче решението да може да бъде изпълнено, PL убива бащата на Ahmet, ранява Ahmet и заместник-директор на училището и убива сина на последния.

103. Съответно, дори ПП Ridley да е трябвало да знае за ескалиращата ситуация на заплашване от страна на г-н Brougham на няколко свидетели, сред които Giles Van Colle, Съдът не счита, че може да се твърди, че има решаващ момент в поредицата от събития, довели до трагичното застрелване на Giles Van Colle, в който ПП Ridley да знае или да е трябвало да знае за наличието на реален и непосредствен риск за живота на Giles Van Colle от страна на г-н Brougham.

104. Въпреки това жалбоподателите подчертават, че ако ПП Ridley е арестувал г-н Brougham по обвинение в заплашване на свидетели, смъртта на Giles Van Colle е можела да бъде избегната (вж. например, точки 30 и 46). Имайки предвид, че не е установено наличие на реален и непосредствен риск за живота на Giles Van Colle, подобно твърдение на жалбоподателите обаче означава да се заяви, че проверката от делото *Osman* е проверка от типа „ако не беше“ на отговорността на държавата, нещо което дори жалбоподателите не приемат, че е така (най-последно, дело *Jean Pearson c/y Обединеното кралство*, № 40957/07 (dec.). точка 72, 13 декември 2011 г.).

105. С оглед на обстоятелствата Съдът стига до заключението, че няма извършено нарушение на член 2 от Конвенцията.

II. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 8 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

106. Жалбоподателите, от свое име и от името на своя син, се позовават и на член 8 относно твърдения неуспех на държавата да защити сина им.

107. Правителството твърди, че по този член няма самостоятелен въпрос. Делото, както се пледира, се отнася до смърт, а не до телесна

повреда. Ще е изненадваща ситуация, при която Съдът не установява нарушение на едно абсолютно право (член 2), а формулира самостоятелен въпрос относно право, което не е абсолютно (член 8). Жалбоподателите изтъкват, че същите факти водят до нарушение на член 8 както за тях, така и за техния син. Те поддържат становището, че отхвърлянето на иска по член 8 в делото *Osman* е нещо различно, тъй като там няма директни заплахи срещу семейството. Наред с това те се позовават и на дело *Bevacqua и S. с/у България* (№ 71127/01, точка 65, 12 юни 2008 г.).

108. Съдът отбелязва, че жалбоподателите не се оплакват от действия, насочени срещу тях и счита, че жалбата не повдига съмнение относно правата на техния син по член 8, които съществено се различават от тези, възникващи при разглеждане по член 2 от Конвенцията. Съответно, горното заключение на Съда по горепосочения член 2, че не може да се твърди, че РП Ridley знае или е трябвало да знае за реалния и непосредствен риск за живота на Giles Van Colle от страна на г-н Brougham, в еднаква степен подкрепя извода, че няма нарушение на позитивно задължение, произтичащо от член 8 от Конвенцията, за закрила на физическата неприкосновеност на Giles Van Colle (дело *Osman*, цитирано по-горе, точка 128; *Kontrová с/у Словакия*, цитирано по-горе, точка 58; и *Osmanoğlu с/у Турция*, № 48804/99, точка 107, 24 януари 2008 г.). Делото *Keenan (Keenan с/у Обединеното кралство, № 27229/95, ЕСПЧ 2001-III)* се отличава по това, че отделното оплакване по член 3 се отнася до факти за третирането на починалия в ареста преди смъртта му, което е съвършено различно от фактите, за които се отнася жалбата по член 2. Делото *Bevacqua и S. с/у България* също не подпомага жалбоподателите, тъй като се отнася до лошо отношение без фатален край към първата жалбоподателка от страна на нейния съпруг, което този Съдът намери за по-подходящо да разглежда по член 8, а не по член 3 (№ 71127/01, точка 65, 12 юни 2008 г.).

109. Съответно, Съдът реши също така, че няма нарушение на член 8 от Конвенцията.

ВЪЗ ОСНОВА НА ТЕЗИ СЪОБРАЖЕНИЯ СЪДЪТ ЕДИНОДУШНО

1. *Обяви* жалбата за допустима;
2. *Реши*, че няма нарушение на член 2 от Конвенцията; и
3. *Реши*, че няма нарушение на член 8 от Конвенцията;

Изготвено на английски език и обявено в писмен вид на 13 ноември 2012 г., съгласно правило 77 §§ 2 и 3 от Правилника на Съда.

Lawrence Early
Секретар

Lech Garlicki
Председател

Съгласно член 45 § 2 от Конвенцията и правило 74 § 2 от Правилника на Съда, към настоящото решение се прилагат отделните становища на съдиите Garlicki и Vučinić .

L.G.
T.L.E.

МНЕНИЕ В ПОДКРЕПА НА РЕШЕНИЕТО НА СЪДИЯ GARLICKI

Макар да съм съгласен, че при обстоятелствата по настоящото дело няма извършено нарушение на член 2, също така смятам, че може би е време да се преразгледа юриспруденцията, свързана с делото *Osman* (*Osman c/y Обединеното кралство*, 28 октомври 1998 г., *Reports of Judgments and Decisions* 1998-VIII).

От една страна, нямам никакви съмнения, че проверката от делото *Osman*, така както е формулирана от Съда през 1998 г., е приложена правилно от Камарата на лордовете по настоящото дело. Нито имам съмнения, че в основата си проверката от делото *Osman* ни предоставя правилен подход за справяне със ситуации, в които властите знаят или е трябвало да знаят, че е възможно отнемане на човешки живот от друго лице.

От друга страна, имам по-големи колебания относно това как е приложена, и все още се прилага, проверката. Всъщност, при първото прилагане на проверката по самото дело *Osman* има проблеми: дори проверката, като такава, да е логична и реалистична, рисковите фактори в случая *Osman* са от такова естество, че прилагането ѝ е могло, и вероятно е щяло, да доведе до заключението, че има нарушение на член 2.

Във всеки случай, имайки предвид, че Конвенцията е развиващ се документ, проверката от делото *Osman* следва да се прилага и в контекста на днешните условия. Това означава, че прагът на изискванията спрямо властите не може да остане на същото ниво както през 1998 г. За последните 14 години Съдът създава обширна юриспруденция относно позитивните задължения като цяло и задължението да се защитава човешкият живот в частност. Отчитайки днешната природа на тези задължения, е нелогично проверката от делото *Osman* да се прилага в оригиналния си вид. Накратко, днес от властите може да се очаква повече в сравнение с 1998 г.

Ето защо не съм убеден, че Камарата правилно обосновава заключението си, че няма нарушение, със забележката, че „за рисковите фактори по настоящото дело не може да се каже, че са по-сериозни от тези по делото *Osman*, по което не е установено нарушение на член 2“. Това означава единствено, че Съдът нямаше да установи нарушение, ако делото е разглеждано през 1998 г. Решение, постановено през 2012 г., обаче трябва да се опира на осъвременен анализ на позитивните задължения, а не на механично прилагане на проверката от делото *Osman* в застиналия ѝ вариант.

В заключение, въпреки че Камарата на лордовете може да бъде поздравена с точното прилагане на проверката от делото *Osman*, може би е време нашият Съд да преосмисли стандартите за преценка, когато

от властите може да се очаква да знаят за съществуването на реален и непосредствен риск.

МНЕНИЕ В ПОДКРЕПА НА РЕШЕНИЕТО НА СЪДИЯ VUČINIĆ

С голямо колебание гласувах, че по настоящото дело няма нарушение. Готов съм да приема, че технически погледнато Камарата на лордовете прилага правилно проверката, формулирана от Съда в решението му по делото *Osman c/y Обединеното кралство*, за да определи дали в конкретния случай има реален и непосредствен риск за живота на сина на жалбоподателите. С оглед на казаното все още ме смущава фактът, че от самото начало е трябвало да бъде съвсем ясно, че г-н Brougham е агресивен и опасен. Инцидентът от месец септември 1999 г., при който г-н Brougham, след като е попитан за номера на социалната му осигуровка, повишава глас и притиска Giles Van Colle към стената, е следвало да се приеме от полицията като ранно предупреждение, че трябва да обърнат специално внимание на г-н Brougham. В тази връзка не може да се подмине фактът, че макар и не ключов, Giles Van Colle е свидетел по криминалното дело срещу г-н Brougham.

Като оставим настрана проблема за възможното твърде техническо прилагане на проверката от делото *Osman* от страна на Камарата на лордовете, делото поражда допълнителен и много важен правен въпрос от по-общ характер, а именно – защита на живота на свидетел по наказателно дело при заплашване от страна на обвиняемия. По мое мнение този въпрос е също толкова важен, колкото и правилното прилагане на проверката от делото *Osman*. Дисциплинарната комисия на полицията, разследвайки РП Ridley (раздели 29–31), както и Висшият и Апелативният съд, в рамките на гражданското производство по иск на жалбоподателите, се отнасят с внимание към сериозния факта, че г-н Brougham убива свидетел, който трябва да свидетелства в полза на обвинението в процеса срещу него. Според мен е донякъде жалко, че нито Камарата на лордовете, нито нашият Съд придават аналогична тежест на този важен аспект на делото.

Защитата на свидетели при заплашване от страна на обвиняемия е важна не само в контекста на позитивните задължения на държавата по член 2 от Конвенцията, но и когато става въпрос за надлежното наказателно правораздаване и за върховенството на закона по смисъла на член 6. Всеки свидетел принципно е длъжен да даде показания по наказателно производство, тъй като в противен случай може да понесе наказателна отговорност. Поради тази причина всеки свидетел може да изисква от държавата да бъде адекватно защитен, независимо дали е

обект на заплахи, сплашване или други средства за натиск от страна на обвиняемия. В такива ситуации, включително тази, в която се оказва Giles Van Colle, властите, не само в лицето на полицая, разследващ случая, но и на институцията на полицията като цяло, трябва да разглеждат необходимостта от свидетелска защита.

Преглед на съдебната практика след решението на Съда по делото *Osman* показва, че от Съда все още не е искано да се произнеса по относно защита на свидетели от гледна точка на член 2 от Конвенцията. Не искам да създавам впечатлението, че конкретният случай е подходящ за заемане с въпроса: нито предлагам свидетелите по наказателни производства да се ползват с постоянна полицейска защита. Искам да кажа, че рано или късно Съдът ще трябва да се занимае с този ключов въпрос и то най-вероятно в контекста на борбата срещу тероризма, организираната престъпност и корупцията.